

Elul- סליחות and Learning

רפואה שלמה נדי'ה חי'ה בת ויקטוריה

Questions:

- What is the Most Preferable Time to Recite Selichot?
- Establishing Times for Torah Study, During the Days of Selichot
- For those who can't learn and say Selihot, which one takes precedence?

סליחות:

מִן הַשְּׁלַחן עֵרוֹךְ כֶּתֵב, נוֹהֲגִים לִקְרוֹם בְּאִשְׁמוֹרֵת לֹמֵר סְלִיחוֹת וְתַחֲנוּנִים מֵרֵאשׁ חוֹדֵשׁ אֱלוּל עַד יוֹם הַכְּפוּרִים ע"כ. אוֹלָם אֵין זֶה הַמְּנַהֵג בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת, כִּי רַבֵּינוּ הָאֵי גֵאוּן כֶּתֵב, שֶׁהַמְּנַהֵג לִקְרוֹם לְסְלִיחוֹת בְּעֵשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה בְּלַבַּד. וְכֵן כֶּתֵב רַבֵּינוּ יִצְחָק בֶּן גֵּיִאת חֶלֶק א' (עֵמּוּד מ"ג) בְּשֵׁם רַב כְּהֵן צִדְקָה. וְכֵן כֶּתֵב הַרְמַב"ם (בְּפֶרֶק ג' מֵהַלְכוֹת תְּשׁוּבָה הַלְכָה ד'), וּבִהְרָא"ש (סוֹף מִסְכַּת רֵאשׁ הַשָּׁנָה). וְרָאָה עוֹד בְּסֵפֶר הַמְּנַהֵיג לְרַבֵּינוּ אֲבֵרָהָם בֵּר נֵתָן הִירְחֵי (הַלְכוֹת רֵאשׁ הַשָּׁנָה אוֹת כ"ה) שֶׁכֶּתֵב בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: הַמְּנַהֵג לְהַשְׁכִּים בְּעֵשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה לֹמֵר תַּחֲנוּנִים, וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת בְּסֵפֶר שְׁמִקְדֵימִים לְהַשְׁכִּים מֵרֵאשׁ חוֹדֵשׁ אֱלוּל, וְסוֹמֵךְ לְמַנְהֵג לְפִי שְׁמֵשׁ רַבֵּינוּ עֵלָה לְקַבֵּל תּוֹרָה בְּרֵאשׁ חוֹדֵשׁ אֱלוּל ע"כ. וְהָרַ"ן (רֵאשׁ הַשָּׁנָה ט"ז ע"א) כֶּתֵב, מֵהַ שְׁנַהֲגוּ בְּבִרְצֻלוֹנָה וְגִלְיוֹתִיָּה לְהַשְׁכִּים לְסְלִיחוֹת מִיּוֹם כ"ה בְּאֱלוּל, הוּא לְפִי דַעְתּוֹ שֶׁל רַבֵּי אֱלִיעֶזֶר שְׁסוּבֵר בְּתַשְׁרֵי נְבֵרָא הָעוֹלָם, וּבִיּוֹם הַשְּׁשִׁי לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית שֶׁהוּא אֶחָד בְּתַשְׁרֵי, נְבֵרָא אֲדָם הָרֵאשׁוֹן. אֲבָל לְרַבֵּי יְהוֹשֻׁעַ שְׁסוּבֵר שְׁבִנִּיסָן נְבֵרָא הָעוֹלָם, אֵין מְקוֹם לְמַנְהֵג זֶה. וּבִגְרִינָא וְגִלְיוֹתִיָּה נִהְגוּ שֶׁלֹּא לִקְרוֹם לְסְלִיחוֹת עַד רֵאשׁ הַשָּׁנָה. אֲבָל יֵשׁ מְקוֹמוֹת שְׁמִקְדֵימִים לִקְרוֹם בְּרֵאשׁ חוֹדֵשׁ אֱלוּל, וְסוֹמֵךְ לְמַנְהֵג לְפִי שְׁבוּ הַתַּחֲלִיל אַרְבַּעִים יוֹם שְׁנֵתְרַצָּה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַשָּׁה, וְעֵלָה לְהָרִי סִינֵי לְקַבֵּל לִחוֹת שְׁנִיּוֹת ע"כ. נִמְצָא שֶׁאֵף בְּסֵפֶר דָּלָא נִתְפַּשֵׁט מְנַהֵג זֶה בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת. וְכֵן מְבֹאֵר בְּאַרְחוֹת חַיִּים (הַלְכוֹת רֵאשׁ הַשָּׁנָה סִימָן ב'), וּבִשְׁבּוּלֵי הַלֶּקֶט (סִימָן רפ"ב). וְזוֹ לְשׁוֹן הַמְּאִירִי בְּחִיבּוֹר הַתְּשׁוּבָה (עֵמּוּד ר"נ): וּמִזֶּה נִהְגוּ בְּמְקוֹמוֹת אֱלוּ לִקְרוֹם בְּלִילוֹת לֹמֵר תַּפְלוֹת וְתַחֲנוּנִים בְּכָל שְׁנֵי וְחִמִּישֵׁי שֶׁל חוֹדֵשׁ אֱלוּל, כְּדֶרֶךְ שְׁעוֹשִׂים הַכֹּל בְּעֵשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה.

It is customary among Sepharadim to recite Selihot each morning during the month of Elul, ideally around the time of dawn. One should recite the morning Berachot before reciting Selihot; in particular, one must ensure to wash his hands with the Beracha of "Al Netilat Yadayim," and recite Birkat Ha'Torah, before Selihot. It should be noted that according to some authorities, the time for the morning hand washing begins only at dawn. We do not follow this opinion, as we allow a person to wash his hands with the Beracha as soon as he wakes up with the intent of remaining awake for the day, even if this occurs in the middle of the night. However, in deference to the view that the time for washing begins only after dawn, one who washed his hands before dawn should preferably wash his hands again – though without a Beracha – after dawn. During the period of Selihot, then, one should arise early, wash his hands with a Beracha, recite the other morning Berachot, and then recite Selihot. After Selihot, he should preferably wash his hands again without a Beracha. As mentioned, the preferred time for reciting Selihot is the time of dawn, as this is the time when the Almighty is especially receptive to our prayers. Nevertheless, it is permissible to recite Selihot earlier, anytime after Hasot (midnight as defined by Halacha), or later, anytime throughout the day. Thus, for example, many communities hold Selihot services late on Mosa'eh Shabbat, after Hasot, since many people are up late on Mosa'eh Shabbat and it would be difficult for them to wake up at dawn for Selihot. By the same token, people who, for whatever reason, cannot recite Selihot early in the morning may arrange a Minyan for Selihot at any point throughout the day.

העיקר בזמנינו בימי אלול ועשרת ימי תשובה, לעשות תשובה על חטאיו, ואין העיקר להתענות ולקרוא כמה פעמים ספר תהלים, ולהרבות באמירת תחנונים, אלא לעשות תשובה ממש, לפשפש במעשיו, ולתקן את דרכיו, ואז תהיה תועלת גם באמירת תחנונים וכדומה.

אמר דוד המלך עליו השלום, "אין אני מתיירא מעבירות שהן חמורות, כי הן חמורות, וממה אני מתיירא? מעבירות קלות, שהן קלות. כלומר, אמר דוד המלך, מהעבירות החמורות, איני צריך להרחיק את עצמי, כי יודע אני שהן חמורות ולא אחטא בהן, אבל אני מתיירא מן העבירות הקלות, המביאות את האדם לעבירות חמורות. וביאר הגאון רבינו יהונתן איבשיץ זצ"ל בספרו יערות דבש, שהרי ברור לכל אדם ירא ה', שלא יחטא חס ושלום בעון חמור, כגון איסור אשת איש, והדבר אינו עולה בלבו כלל, רק בתחילה נכשל בהסתכלות אסורה, ואומר בלבו שאין זה איסור גדול כל כך, ומה בכך שהוא מביט ביופיה, ואחר כך נכשל בדיבור דברים של שטות, וגם בזה אומר בלבו, שלא יבא לידי מכשול. עד שבסופו של דבר הוא נכשל בעברה היותר חמורה שבתורה. וזו הכוונה שהוא מתיירא מעבירות קלות, שמהעבירה החמורה אינו מתירא, שמתחילה לא עלה על לב אדם להכשל בה, רק מן העבירה הקלה הוא בא לידי החמורה.

לכן צריך אדם כל ימי חייו, ובפרט בימים אלה, להכין לעצמו גדרים גדרים, מאיזה עון עליו להתרחק, בכדי שלא יבא לידי מכשול. ויתבונן איזה דבר הוא המביאו לפח העוונות, ויתרחק ממנו. (ואם יש לו בביתו חיבור לאינטרנט שאינו מסונן, יראה לעשות סינון כראוי, שלא יבא לידי מכשול).

ובאמת שאי אפשר להמלט לגמרי מן היצר הרע, אם לא על ידי לימוד התורה, שמי שהוא קשור בתורה, שקובע עצמו לשמוע בכל יום שיעורי תורה, או לימוד בחברותא וכדומה, על ידי זה הוא נשמר מכל חטא, ולעולם אינו נוטה מדרך ה'. וכתב רבינו יהונתן איבשיץ, שלא רק האנשים, עליהם לקבוע עת בכל יום ללימוד תורה, אלא גם הנשים, עליהן לקבוע עצמם לאיזה לימוד באיזה זמן, מאיזה ספר מוסר (כמו ספר פלא יועץ וכדומה), וזה יהיה לאדם ממש כחומה בצורה שלא בקל ילכדו היצר הרע.

Maran Rabbeinu Ovadia Yosef zt"l that the main goal for us during the month of Elul and the Ten Days of Repentance in our generation is to repent for our sins. Emphasis should not be placed solely on fasting, completing Tehillim several times, or reciting many supplications; rather, one should repent fully by sorting through one's deeds and mending one's ways. This will subsequently give meaning to the aforementioned things.

King David said: "I do not fear severe transgressions, for they are severe. Of what am I afraid? Of light transgressions, for they are light." This means that King David said that there is no need for me to distance myself from severe transgressions, for I know that they are severe and I will not come to transgress them. However, I do fear light transgressions which bring one to transgress more severe sins. Rabbeinu Yehonatan Eibeschitz zt"l explains this concept in his Sefer Ya'arot Devash where he writes that it is clear that any G-d-fearing individual would never come to transgress a serious sin, such as adultery, G-d-forbid, and it would never even cross one's mind. Rather, one starts off by looking at forbidden sights and tells one's self that it is not such a terrible sin to gaze at a woman's beauty. Then, one sins by speaking words of nonsense and tells one's self that this too will not cause him to transgress any sin. This pattern continues until one transgresses the most grievous sins in the Torah. This is what is meant by "fearing light transgressions," for one does not fear serious transgressions since one would not even think of performing them; only light sins bring one to transgress the severe ones.

Thus, one must prepare many fences and boundaries around specific sins one feels he must distance himself from so as not to transgress them, throughout one's life and especially during these days. One must think deeply which things cause one to stumble and distance himself from these things. (If one has unfiltered internet access at home, one must filter it so as not to come to sin.)

Nevertheless, one cannot be saved completely from the Evil Inclination without learning Torah, for one who is connected to the Torah by establishing a set Torah class or learning partner for one's self every day is guarded from sinning and will never stray from the path of Hashem. Rabbeinu Yehonatan Eibeschitz writes that not only must men establish set times for Torah study; rather, women must also establish some sort of set learning schedule for themselves from a Mussar work (such as Peleh Yo'etz and the like) whenever it is convenient for them. This will serve as a fortified wall so that one will not easily fall into the trap of the Evil Inclination.

נספר מעשה אחד, בכדי להמחיש חשיבות לימוד התורה בכל יום.

לפני כעשרים וחמש שנה, היתה קהלה אחת בשכונת רמות בירושלים, שהיו כולם בעלי בתים אמידים, ששלחו את בניהם ובנותיהם לחינוך מודרני, חלקם לבתי ספר ממלכתיים דתיים, וחלקם לבית ספר חילוניים לגמרי. ובא לשם רב אחד, שהיה עמל בכל כחו בכדי ללמד את כל הציבור תורה. והיה הולך ומדבר עם נשות האנשים, שתעודדנה את בעליהן להגיע בכל יום לשיעור, וכן על זה הדרך, היה קובע אברכים שילמדו עם בני הקהל בכל יום, ומזרזם להגיע לאמירת סליחות בכל יום וכיוצא בזה.

לעומתם, בשכונה אחרת בירושלים, קהלה דומה מאד לקהלה זו, רק שם לא למדו בני הקהל תורה, והרב היה עושה מלאכתו בדרשת ליל שבת ושיעור ביום שלישי, ואחר כך היה מסתלק לביתו לעסוקיו. ועתה כיום הזה, אחר עשרים שנה, אנו רואים מה יצא מאלו ומאלו. שאותם בעלי בתים משכונת רמות, רבים מהם בניהם בני תורה יראי שמים, ורבים עוד יותר נכדיהם בני תורה. אותם העובדים, קובעים עתים לתורה, ומחנכים בניהם בחינוך תורני, ואותם הלומדים, בלאו הכי כל עסקם רק בתורה.

לעומתם, בני הקהל האחר, בעונות הרבים כמה יכאב הלב עליהם, רובם כולם בניהם בני משחיתים, מעטים מאד מגיעים בכלל לבית הכנסת בשבת, וכולם מזלזלים בעיני צניעות והקפדה על ההלכה, ואין להם כבוד לתלמידי חכמים. וכל כך למה, רק משום שלא היו קשורים לעסק התורה, ולתלמיד חכם הדבוק כולו בתורה. ישמע חכם ויוסף לקח.

We shall now recount a tale in order to emphasize the importance of daily Torah study:

Approximately twenty-five years ago there was a certain community in the Ramot neighborhood of Jerusalem where all the residents were wealthy businessmen who sent their children to secular schools. A certain rabbi arrived there and tried his utmost to teach Torah to the members of this community. He would go and speak to the wives of these men in order to convince them to encourage their husbands to attend his class every day. Additionally, he would commission young Torah scholars to learn with the men every night, encourage them to attend Selichot services every morning, and other things of that nature.

On the other hand, there was another community in Jerusalem which was very similar to the former community besides for the fact that the community members did not learn Torah; the local rabbi would do his job by delivering a sermon on Shabbat night as well as a class on Tuesday after which he would return to his home to deal with his own issues. Now, twenty years later, we can see precisely what has emerged from each of these respective communities. The children of those

businessmen from the Ramot community now consist of many G-d-fearing Torah scholars, especially their grandchildren. Working individuals now establish set times for Torah study and send their children to be educated in religious schools. Those who learn spend all their time immersed in Torah study.

In contrast, it is quite unfortunate to see the members of the other community of whom many of their children are irreligious, very few of which attend synagogue on Shabbat, and all of which show blatant disregard for modesty, adherence to Halacha, and respect for Torah scholars. All this was caused by a lack of connection to Torah study and a Torah scholar who is completely dedicated to the Torah. This message speaks volumes.

Learning or Selihot:

שו"ת יחווה דעת חלק ג סימן מד

שאלה: אברכי ובחורי ישיבות שרגילים לעסוק בתורה עד שעה מאוחרת בלילה, ואם ישכימו קום בעוד לילה לסליחות, יתבטלו מסדר לימודם ביום, האם בכל זאת צריכים לקום לומר סליחות עם הצבור?

תשובה:

ומרן החיד"א בברכי יוסף (סימן תקפ"א סק"ו) כתב, שבחודש אלול ועשרת ימי תשובה יותר טוב לומר סליחות ותחנונים עם הצבור מללמוד תורה, וכמו שכתב מהר"ח הכהן בטור ברקת. וכן ראיתי שקצת רבנים ותלמידי חכמים, אף על פי שהיו עוסקים תמיד בגופי הלכות וחיבורים, בחודש אלול היו מניחים קצת מסדרם כדי להשתתף עם הצבור בסליחות ובתחנונים ע"כ. גם בספר סדר היום (סוף עמוד נ"ז) כתב: אל יאמר החכם או הדיין למה אבטל לימודי כדי להשתתף עם הצבור בסליחות ותחנונים, יתפללו המה ואני על משמרת אעמודה עוסק בלימודי, כי תלמוד תורה כנגד כולם, חלילה לבעל נפש לומר כן, כי אף על פי שתלמוד תורה אין ערוך אליו, אבל יש עתים וזמנים שצריך להתעצם מאוד בתפלה ותחנונים, וזמן תורה לחוד וזמן תפלה לחוד, ואדרבה מוטל על התלמידי חכמים והזקנים שבדור להעתיך ולבקש רחמים מפני השי"ת על עם ה' ונחלתו, כי הם המגינים על הדור ותפלתם מתקבלת ברצון ע"כ. וראה עוד להגאון רבי חיים פלאג'י בספר רוח חיים (סימן א' ס"ק כ"ו) ודו"ק + והנה ראיתי להגאון רבי שלמה קמחי בשו"ת מלאכת שלמה (חלק אורח חיים סימן ו') שכתב, מנהגינו שביום ראש השנה (אחר התפלה והסעודה) אנו מתאספים ועוסקים באמירת תהלים, ויש תלמיד חכם השקוד על לימודו בגופי הלכות יומם ולילה, ורוצה לפטור עצמו מלקרוא התהלים, באומר מה לי גופי הלכות שאני עוסק בהם תמיד ומה לי תהלים. ונראה שאינו יכול לפטור עצמו מקריאת התהלים, וקצת סמך לזה ממה שכתב הכנסת הגדולה אורח חיים (סימן תרכ"א), בשם רבינו ישעיה אחרון ז"ל, הובא בשלטי הגבורים (פרק קמא דברכות), אותם תלמידי חכמים שעוסקים בתורה בבית הכנסת ביום הכפורים בשעה שהצבור מתפללים, ומשתמטים מלהתפלל אותם תפלות וסליחות ותחנונים עמהם, לא יפה עושים ע"ש. והוא הדין לאמירת תהלים שהוא כאילו עוסק בנגעים ואהלות, ויש בו סגולה להכרית כל החוחים והקוצים, ונחשב כסליחות ותחנונים ע"כ.

לאור האמור נראה שאברכי ובחורי הישיבות שתורתם אומנותם, ואי אפשר להם להשכים קום בכל חודש אלול, שעל ידי כך יתבטלו מסדר לימודם, יכולים לסמוך על הנ"ל ולקום בשני וחמישי של חודש אלול, שהם ימי רחמים ביותר, שביום חמישי עלה משה רבינו להר סיני וביום שני ירד, וכמו שכתבו התוספות (בבא קמא פ"ב ע"א), ובספר הרוקח (סימן ר"ט). ואם אינו יכול לקום לסליחות גם בשני וחמישי, על כל פנים בעשרת ימי תשובה בודאי שראוי גם לתלמידי חכמים לשתף עצמם עם הצבור לומר סליחות ותחנונים, שזמן תורה לחוד וזמן תפלה ותחנונים לחוד.

בסיכום: תלמידי חכמים שעוסקים בתורה עד שעה מאוחרת בלילה, ואי אפשר להם להשכים קום, ישתדלו לומר סליחות בצבור אחר חצות לילה, וכן ישתדלו מאוד לומר תיקון חצות, כי מעלת אמירת תיקון חצות חשובה יותר מאמירת סליחות עם הצבור, וכמו שכתב הגאון המקובל רבי משה זכות באגרותיו (דף י"א ע"ב), והובא בברכי יוסף (סימן תקפ"א סק"ג) ע"ש. וכן כתב הגאון רבי חיים פלאג'י בספר כף החיים (סימן ג' אות ל"ג). וכן כתב בבן איש חי (פרשת וישלח אות ז') ע"ש. ועל כל פנים בעשרת ימי תשובה יתאזרו בכל עוז להשתתף עם הצבור באמירת סליחות ותחנונים.

מהו הזמן הראוי ביותר לאמירת סליחות?

המנהג הפשוט ברוב המקומות שאומרים סליחות באשמורת הבוקר, דהיינו בסוף הלילה לפני תפילת שחרית. ומרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל, הביא, שטעם המנהג לומר סליחות דוקא באשמורת הבוקר, הוא על פי מה שמבואר בזוהר הקדוש, שמשעות הבוקר מתעוררים חסדים בעולם, כפי שנאמר, 'יומם יצוה ה' חסדו, ואילו משעת מנחה עד חצות הלילה מתעוררים מדות הדין, אולם משעת חצות הלילה מתעוררים שוב החסדים ומדות הרחמים, ולכן נעים זמירות ישראל דוד המלך אמר, חצות לילה אקום להודות לך. ולכן אין ראוי לומר סליחות בתחילת הלילה, שהוא זמן התגברות הדינים. והאריכו בזה רבותינו המקובלים, שאין לומר סליחות במחצית הראשונה של הלילה, וכן פשט המנהג בכל תפוצות ישראל לומר סליחות באשמורת הבוקר.

ומכל מקום, כתב מרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל, שמי שאינם יכולים לומר סליחות באשמורת הבוקר לפני תפילת שחרית, יכולים לומר סליחות לפני תפילת מנחה, ואף על פי שמבואר בזוהר שבשעת מנחה שולטת מדת הדין הקשה (מלבד ביום שבת שאדרבא בשעת מנחה מתעוררים מדות הרחמים), אף על פי כן נראה שמותר לומר סליחות לפני מנחה, וכשם שנוהגים בכל השנה לומר י"ג מדות ונפילת אפים בתפילת מנחה, והטעם הוא, משום שעיקר שליטת הדינים אינה אלא בלילה ממש, מזמן צאת הכוכבים ועד חצות הלילה.

ומכל מקום בתחילת הלילה, עדיף יותר שלא לומר סליחות בכלל, שרבותינו המקובלים כתבו, שמי שאומר סליחות בחצי הראשון של הלילה, גורם נזק, ולכן שב ואל תעשה עדיף.

ובני חוץ לארץ הרוצים לומר סליחות קודם זמן חצות הלילה במדינתם, ובארץ ישראל כבר הגיע זמן חצות, כגון במדינות אירופה, יש אומרים שרשאים לעשות כן משום שהכל תלוי בזמן חצות שבארץ ישראל. (ורבים חולקים בזה. עיין בשו"ת יחווה דעת ח"א סימן מו, ובספר חזון עובדיה ימים נוראים עמוד ד. ודו"ק).

What is the Most Preferable Time to Recite Selichot?

The prevalent custom is to recite Selichot during the early morning hours, i.e. at the end of the nighttime hours, before Shacharit prayers. Maran Rabbeinu Ovadia Yosef zt"l writes that the reason for reciting Selichot during the early morning hours is based on the words of the holy Zohar which states that Heavenly kindness is aroused upon the world during the early morning hours, as the verse states, "During the day, Hashem commands His kindness." However, from the time of Mincha until halachic midnight, the attribute of Heavenly judgment takes control upon the world. From halachic midnight on though, Heavenly kindness and the attribute of mercy are once again awakened and it is for this reason that King David writes, "I shall arise at midnight to thank You." It is therefore improper to recite Selichot in the beginning of the night which is the time of increased Heavenly judgment. The Mekubalim discuss this matter at length and write that one may not recite Selichot during the first half of the night. It has therefore become the prevalent Jewish custom in all communities to recite Selichot during the early morning hours.

Nevertheless, Maran zt"l writes that those who, for whatever reason, cannot recite Selichot during the early morning hours before Shacharit may indeed recite Selichot before Mincha as well. Although the aforementioned Zohar states that the attribute of harsh Heavenly judgment takes control at the time of Mincha (besides for Shabbat when, on the contrary, the time of Mincha is a time of great Heavenly mercy), it nonetheless seems that Selichot may be recited before Mincha, for the primary hours of the Heavenly judgment's control are during the actual nighttime hours, i.e. from nightfall until halachic midnight.

It is nevertheless preferable not to recite Selichot during the first half of the night at all, for the great Mekubalim write that one who does so causes great spiritual damage. It is therefore better to abstain from doing so.

Regarding those residing outside of Israel who wish to recite Selichot before halachic midnight in their location but at a time when halachic midnight in Israel has already passed, according to some opinions, they may indeed do so, for this issue is contingent upon the halachic midnight in Israel. Nevertheless, many authorities disagree with this opinion and rule that this matter is indeed contingent on the halachic midnight in one's present location. This is indeed the final ruling of Maran Rabbeinu Ovadia Yosef zt"l (see Responsa Yechave Da'at, Volume 1, Chapter 46, Chazon Ovadia-Yamim Nora'im, page 4, and Torat Ha'Mo'adim-Yamim Nora'im, page

6). Nonetheless, the great Rishon Le'Zion, Hagaon Harav Yitzchak Yosef Shlit" a writes (in his Yalkut Yosef-Yamim Nora'im, page 38) that there is room for leniency when a Minyan in the United States recites Selichot along with other Jews in Israel via a live hook-up although the time of halachic midnight has not yet arrived in the United States.

Summary: Selihot should ideally be recited at dawn, though it may be recited at anytime from Hasot (midnight as defined by Halacha) until the end of the day. One should perform the morning hand washing with a Beracha and recite the other morning Berachot before reciting Selihot. If one washed his hands before dawn, he should preferably wash his hands again after dawn without a Beracha.

לדוד ה' אורי וישעי

שאלה: בבית הכנסת שלנו הנהיגו לומר בכל יום מימי חודש אלול את המזמור "לדוד ה' אורי וישעי" לאחר תפלת שחרית. ויש טוענים שזהו מנהג האשכנזים, אבל הספרדים לא נהגו כן. כיצד באמת נכון לנהוג?

כתב בספר מטה אפרים (סימן תקפא), "נוהגים במדינות אלו, לומר בכל יום מראש חודש אלול עד יום הכפורים, אחר גמר התפלה, בוקר וערב, את המזמור לדוד ה' אורי וישעי, ומנהגינו לאומרו עד יום שמיני עצרת". וכן הובא עוד בדברי הפוסקים, בשם סידור רבינו האר"י, שיש לומר את המזמור "לדוד ה' אורי וישעי" בכל יום עד ליום שמחת תורה. וכתב שם, שהאומר מזמור זה מראש חודש אלול ואילך, מובטח לו שיוציא ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים, ובמשפטו יצא זכאי לחיים טובים ולשלום.

ואף על פי שמנהג זה נהגו בו בעיקר האשכנזים, מכל מקום גם הגאון מרן החיד"א בספר עבודת הקודש (בסוף סנסן ליאיר) כתב שיש לומר את המזמור "לדוד ה' אורי וישעי" עד מוצאי יום הכפורים, וכן יש לאומרו ביום הושענא רבה. וכתב שכן המנהג בעיר הקודש חברון.

והרה"ג רבי יעקב רקח בספר שערי תפלה כתב בשם הגאון מהר"ח הכהן בספר שערי רחמים, שכל האומר את המזמור הזה מראש חודש אלול עד שמחת תורה, אפילו אם נגזרה עליו חס ושלום גזרה רעה, יכולה אמירתו לבטלה, ומבטלים מעליו כל גזרות קשות ורעות, ומעביר מעליו כל המקטרגים והמשטינים.

לכן, מה שהנהיגו בכמה בתי כנסת לומר את המזמור "לדוד ה' אורי וישעי" בימים אלה, הוא מנהג יפה, ואף על פי שאין לנהוג כן בתורת חיוב, מכל מקום הוא מנהג נכון ויש לו יסוד בהררי קודש.

וכתב בשו"ת שבט הלוי חלק עשירי (סימן סז), שאומרים את המזמור עד ליום הושענא רבה, ובחוץ לארץ אומרים אותו גם ביום שמיני עצרת.

אמנם עיקר התועלת הנמשכת לאדם בימים הללו ובכל ימות השנה, אינה מכח מעשים יחידים, יהי כוחם גדול ככל שיהיה, כי עיקר תכלית הימים הללו, היא שיעורר האדם את עצמו לחזור בתשובה שלימה, ובפרט בעת אמירת הסליחות, כי חובה קדושה מוטלת על כל אדם, לתת אל לבו לפשפש במעשיו ולחזור בתשובה שלמה, ולהוסיף מצוות ומעשים טובים בהתקרבו ליום הדין, שאז שוקלים את הזכויות והחובות של כל אדם. (עיין חזון עובדיה עמוד כג והלאה). ונזכה לחזור בתשובה שלימה, ותקובל תפילותינו ברצון

“Le’David Hashem Ori Ve’Yish’ee”

Question: In our synagogue, the custom is to recite the Psalm “Le’David Hashem Ori Ve’Yish’ee” every day of the month of Elul. Some claim that this is an Ashkenazi custom and that this is not the Sephardic custom. What is the correct way to proceed?

The Sefer Mateh Efraim (Chapter 581) writes: “It is customary in our countries to recite the Psalm ‘Le’David Hashem Ori Ve’Yish’ee’ after prayer services both morning and night from Rosh Chodesh Elul until Yom Kippur. Our custom is to continue reciting this Psalm until Shemini Atzeret.” Indeed, several other Poskim quote the Siddur of the saintly Ari z”l which states that it is customary to recite the Psalm “Le’David Hashem Ori Ve’Yish’ee” every day until Simchat Torah. It further states there that one who recites this Psalm from Rosh Chodesh Elul and on is guaranteed to live out his days and years pleasantly and his judgment will emerge favorably for a good life and peace.

Although this is primarily an Ashkenazi custom, nevertheless, Maran Ha’Chida quotes this custom as well in his Sefer Avodat Ha’Kodesh (end of Sansan Le’Yair) and writes that one should recite this Psalm until Motza’ei Yom Kippur as well as on the day of Hoshana Rabba. He writes that this was the prevalent custom in the holy city of Hebron.

Hagaon Harav Yaakov Rakach writes in his Sefer Sha’are Tefillah in the name of Hagaon Rabbeinu Chaim Ha’Kohen in his Sefer Sha’are Rachamim that whoever recites this Psalm from Rosh Chodesh Elul until Simchat Torah shall merit that even if a harsh judgment was decreed upon an individual, the recitation of this Psalm has the power to annul the harsh decree and to remove all Heavenly prosecution from one’s self.

Thus, the custom that some congregations have adapted to recite the Psalm of “Le’David Hashem Ori Ve’Yish’ee” during this period is indeed a fine custom. Although this should not be misconstrued as an obligatory recitation, it is nevertheless a correct and worthy custom which has holy roots.

The Responsa Shevet Ha’Levi (Volume 10, Chapter 67) states that this Psalm is recited until the day of Hoshana Rabba and outside of Israel, it is recited on the day of Shemini Atzeret as well.

Nevertheless, we should point out that the primary benefit one can achieve during these days and throughout the year is not through these actions alone, as great as they may be. Rather, the main purpose of these days is for one to repent fully before Hashem, especially while reciting the Selichot, for the main focus during this period is complete repentance and increasing one's good deeds as we get closer to the Day of Judgment when one's merits and faults are weighed against one another. (See Chazon Ovadia-Yamim Nora'im, page 23 and on.) May Hashem accept our repentance willingly.

יחווה דעת

ולי נראה שאין בכך כלום, ורשאי התלמיד חכם לעסוק בגופי הלכות ביום ראש השנה כדרכו בקודש, שהרי אמרו (בבא מציעא ל"ג ע"א) העוסקים במקרא מדה ואינה מדה וכו', תלמוד אין לך מדה גדולה מזו. ואין שום ראייה מדברי רבינו ישעיה אחרון לנידוננו, ששם התפלות והסליחות והתחנונים הם באמצע התפלה, ולא נפיק סדרא דיומא, ויום הוא שנתחייב בתפלות וסליחות ותחנונים, ואם לא עכשיו אימתי. אבל העוסקים בתהלים בראש השנה הוא סדר בפני עצמו, ואין אדם לומד אלא במקום שלבו חפץ. ועיין להתוספות סוטה (ל"ט ע"א) בהא דאמרינן התם כיון שנפתח ספר תורה אסור לספר אפילו בדבר הלכה. והקשו ממה שאמרו (בברכות ח' ע"א) רב ששת הוה מהדר אפיה וגריס (בשעת קריאת התורה), אמר אנן בדידן ואינהו בדידהו. וכתבו, ומסתברא כפירוש רבינו חננאל דשאני רב ששת שתורתו אומנותו ע"ש. וכן כתבו התוספות (ברכות ח' ע"א). וכן כתבו הרי"ף בהלכות (פרק ד' דמגילה, כ"ג ע"ב), והרמב"ם (בפרק י"ב מהלכות תפלה הלכה ט'). ומרן הבית יוסף באורח חיים (סימן קמ"ו) הביא דבריהם, ודברי יתר הראשונים בזה, וסיים, ולענין הלכה כדאי הם הנך רבוותא דשרו לסמוך עליהם. וסיים בבדק הבית על זה, ומכל מקום נכון לכונן אדם דעתו בכל הפרשיות ולשומעם מפי השליח צבור עכ"ל. וכן פסק מרן בשלחן ערוך /א"ח/ (סימן קמ"ו סעיף ב'). ואף אנו נאמר שאף שהעם קוראים תהלים, תלמיד חכם שעוסק תמיד בגופי הלכות רשאי להמשיך בלימודו. וראה עוד במאמר מרדכי (סימן תקנ"ג סק"ב) על מה שכתב הרמ"א בהגה, שבערב תשעה באב, אפילו חל בשבת, לא ילמדו אחר חצות היום אלא בדברים המותרים בתשעה באב, וכתב על זה, ולי נראה שאין לחוש לדברים אלו לפי שאין טעם נכון לאסור לימוד תורה בשבת, ומה שכתב המגן אברהם להחמיר מטעם שאפשר ללמוד בדברים המותרים, אין זה מספיק, לפי שאין אדם לומד אלא במקום שלבו חפץ, והרי עינינו הוראות שכמה תלמידי חכמים מתרשלים ללמוד בערב תשעה באב דברים המותרים בתשעה באב, כי צער הוא להם ללמוד במה שאינם רגילים, וגם אני כאחד מהם, לכן אינני חושש לסברא זו, ודעתי נוטה להתיר בזה אפילו כשחל תשעה באב באמצע השבוע ע"כ. וראה עוד בספר טהרת המים (שיורי טהרה מערכת ט' אות כ"ד), ובשו"ת תשורת שי (סימן שפ"ג) ע"ש. גם מה שהביא המלאכת שלמה ראייה מהברכי יוסף (סימן תקפ"א) הנ"ל, שראה לקצת רבנים ותלמידי חכמים שאע"פ שהיו עוסקים תמיד בגופי הלכות, היו מניחים קצת מסדרם להשתתף עם הצבור בסליחות ותחנונים, יד הדוחה נטויה, שכל זה מהיות טוב, ואדרבה מוכח מלשון הברכי יוסף שהיו כמה רבנים ותלמידי חכמים שלא היו עושים כן, אלא היו ממשיכים בלימודם כדרכם בקודש, אלא שסובר הברכי יוסף שיותר טוב לעשות כמותם רבנים שהיו משתתפים בסליחות ותחנונים עם הצבור, אבל אין כל חשש איסור למי שרוצה ללמוד תלמוד ופוסקים כאשר תאוה נפשו. וכבר אמרו חז"ל (ברכות ח' ע"ב) מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד. ובשלחן גבוה (סימן כת"ר מחודש ג') כתב, ואדוני אבי הי"ו היה נוהג בר"ה ויוה"כ"פ = בראש השנה ויום הכפורים = לומר כל הזמירות עד ברוך שאמר, ואז היה קורא בזוהר הקדוש באידרא רבה עד שגומר השליח צבור כל הפיוטים והניגונים, ואחר כך מתפלל עם הצבור מברוך שאמר והלאה ע"ש. ומכל מקום טוב לעשות כדברי מרן החיד"א, שגם תלמידי חכמים ישתתפו עם הצבור בסליחות ותחנונים, וכעין מה שסיים מרן בבדק הבית ובשלחן ערוך /א"ח/ (סוף סימן קמ"ו) הנ"ל. ועיין בדברי הרמ"א בהגה /א"ח/ (סימן ס"ח), ובפרי חדש שם. ובשו"ת יביע אומר חלק ב' (חלק אורח חיים סימן ד' אות י"א) ואכמ"ל.